

Öğretim İlke ve Yöntemleri

14. Baskı

Editör:
Ahmet DOĞANAY

Gürcü ERDAMAR KOÇ
İsa KORKMAZ
Mahinur KARATAŞ COŞKUN
Mediha SARI
Naim ÜNVER
Şükran TOK
Türkay N. TOK

Editör: Prof. Dr. Ahmet DOĞANAY

ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ

ISBN 978-605-318-807-0

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

14. Baskı: Şubat 2023, Ankara

Yayın-Proje: Ferdi Akkaya
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Koza Yayın Dağıtım AŞ
Saray Mah. 205. Cadde No: 4/2
Kahramankazan/ANKARA
Tel: (0312) 385 91 91

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 45553

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Öğretmenler öğrencilerine zenginleştirilmiş öğrenme yaşantıları sunarak, onlara öğrenmeyi öğrenme yolunda kılavuzluk ederler. Bu kılavuzluk görevlerini etkili yapabilmeleri için, öğretmen adaylarına da öğretmeyi öğrenme sürecinde iyi kılavuzluk edilmesi gerekir. Büyük ölçüde bir beceriler bütünü olan öğretmenlik mesleğinin sağlam bir bilgi temeli ve duyuşsal öğelerle de beslenmesi gerekir. Elinizdeki bu kitap, öğretmeyi öğrenmeye çalışan öğretmen adayları ve öğretme becerilerini geliştirmek isteyen öğretmenlere sağlam bir bilgi temeline dayalı öğretim becerileri geliştirme yolunda kılavuzluk etmeyi amaçlamaktadır.

Anlamli ve kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirmeyi amaçlayan etkili öğretimle ilgili bilgi ve buna bağıli olarak beceri temeli sürekli değişmektedir. Bununla birlikte, etkili öğretimin genel yapısı ya da boyutları aslında çok fazla değişmemekte, değişim daha çok yaklaşım, yöntem ve teknikler bazında olmaktadır. Öğretimin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geribildirim bu değişmeyen ana boyutları oluşturmaktadır. Bu nedenle öğretmeyi öğrenme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bir kitabın bu ana boyutlar çerçevesinde oluşturulması gerekmektedir.

Bu kitabın temelini, daha önce editörlüğünü sevgili Emin KARİP’le birlikte yaptığımız, aynı yayın evinin basımı olan “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme” kitabı oluşturmaktadır. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından öğretmen eğitimi programlarındaki değişim çerçevesinde, daha önce adı “Öğretimde Planlama ve Değerlendirme” olan dersin, “Öğretim İlke ve Yöntemleri” ve Ölçme ve Değerlendirme” olarak iki ayrı ders şeklinde ayrılması uygun görülmüştür. Bu nedenle, kitabın yeni basımında iki ayrı kitap olarak basılmasının daha uygun olacağı düşünölmüştür.

Bu bağlamda kitabın öğretimde planlama ve uygulama ile ilgili olan kısmı, “Öğretim İlke ve Yöntemleri” adıyla yeniden basıma hazırlanırken, içeriğinde de önemli bazı değişiklikler yapılmıştır. Eskiden var olan bölümlerin bir kısmı yeniden yerlerini korurken, bazı bölümlere yeni eklemeler yapılarak yeniden düzenlenmiş ve adlandırılmıştır. İçeriğin öğretim için düzenlenmesi ve üst düzey düşünme becerilerinin öğretimi ile ilgili iki yeni bölüm eklenmiştir.

Kitap bu şekliyle, her biri alanlarında uzman değerli yazarlarca yazılmış dokuz bölüm olarak organize edilmiştir. Her bölüm, alanla ilgili en son gelişmeler taranarak, olabildiğince açık ve anlaşılır bir dille anlatılmaya çalışılmıştır. Her bölümün başında ve gerekli yerlerde düşünme zamanı adı altında yansıtıcı düşünme etkinliklerine yer verilmiştir. Ayrıca her bölümün sonunda değerlendirme soruları yer almaktadır.

Birinci bölüm eğitim programının kavramsal yapısı, tasarımı ve geliştirilme sürecine odaklanmıştır. Eğitim programının hem açık (formel) hem de örtük boyutları açıklanmış, öğretim ve ders programlarıyla ilişkisi tartışılmıştır. Daha sonra program geliştirme kavramı çerçevesinde, program geliştirmeye kaynaklık eden faktörler ve program geliştirme yaklaşımları ele alınmıştır. Bölümün sonunda ise program tasarımı modelleri sınıflanarak, her biri kısaca açıklanmıştır. Böylece bu

bölümde, eğitim programını oluşturan genel ögeler, bu ögelerin tasarımı ve geliştirilme süreci hakkında genel bir bilgi temeli oluşturma amaçlanmıştır.

İkinci bölümün odak noktasını eğitim amaçları oluşturmaktadır. Öncelikle eğitim amaçlarının hiyerarşik yapısı örneklendirilerek açıklanmış ve eğitim amaçlarının sınıflandırılmasında kullanılan farklı yaklaşımlar üzerinde durulmuştur. Eğitim amaçlarının sınıflandırılmasında en sık kullanılan yaklaşım olan Bloom ve arkadaşlarının yaklaşımı yanında, farklı sınıflandırma sistemleri de sunulmuştur. Daha sonra öğretim amaçlarının yazılmasında kullanılan farklı yöntemler tanıtılmış ve her sınıflama sistemine uygun örnek amaçlar (kazanımlar) belirtilmiştir. Bölüm sonunda, öğretim amaçlarına uygun içeriğin seçiminde uyulması gereken genel ilkeler tartışılmış ve bir amaç-içerik matriksi örneği sunulmuştur. Böylece bu bölümde, etkili öğretim için amaçların (kazanımların) geleneksel olarak kullanılan hedef, hedef davranış modelinden farklı yaklaşımlar da içerecek şekilde ifade edilmesi yollarının tanıtımı amaçlanmıştır.

İçeriğin öğretim için düzenlenmesi üçüncü bölümün ana temasını oluşturmaktadır. Öğretmenler genellikle öğretim programı ve ders kitaplarında sunulan içeriği olduğu gibi öğrencilere aktarmayı yeğlemektedirler. İçerik öğrencilere aktarılacak bir bilgi yığını değil, öğretim amaçlarının kazanımı için gerekli bir araç ve kaynaktır. Bu anlayışla bu bölümde, içeriğin temel ögeleri (olgu, kavram, ilke ve işlemler) davranış düzeyleriyle eşleştirilerek, öğretim amaçlarına uygun içerik düzenlemenin ilkeleri ve koşulları sunulmuştur. Bölüm sonunda ayrıca, anlatılan içerik düzenleme yaklaşımı somut bir örnekle zenginleştirilmiştir.

Etkili öğretim için işe koşulması gereken temel strateji, yöntem ve teknikler bölüm dört ve beşin odak noktasını oluşturmuştur. Öncelikle öğrenme ve öğretme kuramlarından süzülerek oluşturulmuş öğrenme ve öğretimin genel ilkeleri tartışılmıştır. Daha sonra öğretme ve öğrenme stratejileri tanımlanmış ve sınıflandırılarak örneklendirilmiştir. Tüm dünyada eğitim uygulamalarını etkilemiş olan ve Bloom tarafından geliştirilen okulda öğrenme modeline (tam öğrenme) de bu bölümde kısaca yer verilmiştir. Bölüm beşte ise daha çok öğrencilerinin öğrenme sürecine aktif katılımını sağlamayı amaçlayan, öğretmen adaylarının yararlanabileceği öğrenme yöntem ve teknikleri üzerinde durulmuştur.

Altıncı bölüm öğretimde çağdaş yaklaşımlara ayrılmıştır. Genelde bilim ve bilgi anlayışındaki değişimlere paralel olarak öğrenme-öğretme yaklaşımlarında da yeni uygulamalar gündeme gelmiştir. Özellikle bilişsel psikoloji araştırmaları, öğrenmede öğrenene odaklanılmasını ve onun bilgiyi anlamlandırma süreci ile ilgili yeni bilgilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bilgilerin bir kısmı öğrenenin algılamaya ve anlam oluşturma sürecini ele alırken, bir kısmı da öğrenenlerin öğretimi etkileyebilecek özelliklerinin belirlenmesine yönelmiştir. Bu bağlamda bu bölümde, oluşturmacı (yapıcı) yaklaşımın öğretim uygulamaları, proje tabanlı ve problem temelli öğrenme yaklaşımları, öğrenme stilleri ve çoklu zekâ uygulamaları ve beyin uyumlu öğrenme gibi yaklaşımlar kısaca tartışılarak, öğretimde nasıl kullanılabilecekleri açıklanmıştır.

Beynin bilgi işleme araçlarını oluşturan üst düzey düşünme becerilerine ayrıca bir bölüm ayrılmıştır. Böylelikle öğretmenlerin, ezberin ötesinde öğrencilerinin bilgiden anlam oluşturma ve onu gerçek yaşam durumlarında etkili kullanabilmeleri için onlara yardımcı olabilecekleri pratik bilgiler sunulmuştur. Bu bağlamda, bilgi üretme süreci olarak araştırma-inceleme yoluyla öğrenme, eleştirel okuma ve düşünme, yaratıcı düşünme süreçlerinin konu alanları öğretimiyle bütünleştirilmesinin yolları gösterilmiştir.

Sekizinci bölümün konusunu, etkili öğretimin gerçekleştirilmesinde öğretim araç ve materyallerinin kullanımı oluşturmaktadır. Öğretimde yardımcı olarak kullanılması gereken hem geleneksel hem de modern öğretim araçları tanıtılarak, etkili kullanımı konusunda öğretmen adaylarına öneriler sunulmuştur. Bölüm sonunda, çoklu zekâ uygulamalarında kullanılacak bazı örnek öğretim materyalleri de sunulmuştur.

Son bölümde, öğretmenlerin öğretimi planlama aşamasında hazırlamak zorunda oldukları ünitelendirilmiş yıllık plan ve günlük ders planları tanıtılmış ve farklı derslerden örneklerle sunulmuştur. Ayrıca günlük ders planının uygulamaya konulmasıyla ilgili temel işlemler de bu bölümde açıklanmıştır. Günlük ders planı oluşturmanın en kritik noktası olan öğretim etkinliklerinin hazırlanmasında nelere dikkat edilmesi gerektiği üzerinde de ayrıca durulmuştur. Planlama öğretmenlerin öğretim öncesi yaptıkları bir çalışmadır. Ancak iyi bir planlama yapabilmek için, eğitim programını ve işlevlerini tanımak, öğrenme, öğretme strateji, yöntem ve tekniklerini incelemiş olmak gereklidir. Bu nedenle planlamayla ilgili bölüm en sona bırakılmıştır.

Bu kitaba, düşünce aşamasından elinizdeki duruma gelinceye kadar, birçok kişinin katkı ve yardımları olmuştur. Öncelikle yoğun çalışmaları arasında zaman ayırarak, titizlikle bölümlerini yazan ve daha sonra geliştiren yazar arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim. Kitabın temelini oluşturan “*Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*” kitabının fikrini ortaya atan ve planlama ve uygulama kısmının editörlüğünü bana öneren değerli arkadaşım Prof. Dr. Emin KARİP başta olmak üzere, sevgili yazar arkadaşlarım Prof. Dr. İsa KORKMAZ, Doç. Dr. Mediha SARI, Doç. Dr. Mahinur Karataş COŞKUN, Prof. Dr. Şükran TOK, Doç. Dr. Türkay TOK, Yrd. Doç. Dr. Naim ÜNVER ve Doç. Dr. Gürcü Erdamar Koç’a sonsuz teşekkürler. Yazdığımız bölümleri okuyarak, çok değerli geri bildirimler sunan sevgili arkadaşlarım Doç. Dr. Mediha SARI ve Dr. Mükerrerem Taşa; proje temelli öğretim konusundaki katkılarından dolayı sevgili Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARAKUŞ’a; kitabın düşünce aşamasından basıma kadar geçen süreçte her türlü destek ve yardımı sağlayan Sayın Servet SARIKAYA ve Gürsel AVCI nezninde tüm Pegem Akademi çalışanlarına çok teşekkürler. Ayrıca, yazdığım bölümün karalamalarını bilgisayarda yazan ve bana her zaman desteğini esirgemeyen sevgili eşim Öğr. Gör. Şengül DOĞANAY’a da en içten teşekkürler.

Bu kitapta sunulan öğretimi planlama ve uygulama ile ilgili bilgilerin, öğrencilerinin farklı gereksinimlerini ve stillerini dikkate alarak, onların öğrenme süreçlerinde etkin rol oynamaları temelinde öğrenme-öğretme süreci oluşturmayı amaçlayan öğretmen ve öğretmen adaylarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

ÖĞRETİM ELEMANI VE ÖĞRENCİLER İÇİN KULLANIM KILAVUZU

Bu kitap, hizmet öncesi öğretmen eğitim programlarında yer alan “Öğretim İlke ve Yöntemleri” dersinde kaynak kitap olarak kullanılmaya amacıyla yazılmıştır. Ancak, kısa süreli ya da meslek olarak öğretme işini seçmiş kişilerin öğretim becerilerini geliştirme amacıyla da elbette kullanılabilir.

Kitabın ilk basımından bu yana kitap hakkında, hem üniversitelerde bu dersi okutan öğretim elemanlarından hem de çeşitli kademelerde çalışan öğretmenlerden geribildirimler geldi. Bu geribildirimlerin büyük bir kısmı, kitabın oldukça kapsamlı ve güzel organize edilmiş olmasına karşın, “Öğretim İlke ve Yöntemleri” dersinde öğrencilere biraz ağır geldiği ve derste tüm konuların ele alınmasının mümkün olmadığı, kitabın daha çok lisansüstü düzeydeki öğrencilere uygun olduğu yolundaydı. Bu eleştiriler doğrultusunda kitabı yeniden düzenleyerek bazı bölümleri kısaltmak ve 14 haftalık bir derste işlenebilecek bir duruma getirmek elbette olası. Fakat bunun yerine, kitapların bir derste olduğu gibi, bölüm bölüm, satır satır kullanılması yerine, bir yardımcı kaynak olarak kullanılmasının daha yararlı olacağı düşüncesinden hareketle, kitabı kısaltma fikrinden vazgeçtim. Bunun yerine kitabı dersinde kullanan öğretim elemanı ve öğrencilerle, kitabın etkin kullanımıyla ilgili bazı önerilerimi paylaşmak istedim. Kitabın etkin kullanımıyla ilgili önerilerin kaynağını öğretim elemanlarından gelen geribildirimler ve kişisel deneyimlerim oluşturmaktadır. Bu önerilerin birçoğunu öğretim elemanı ve öğrencilerin uyguladığını tahmin ediyorum. Yine de anımsatmanın yararlı olabileceğini düşünüyorum.

Öğretim Elemanlarına

Öğretim İlke ve Yöntemleri dersi öğretmen eğitimi programlarında haftada üç saat olarak yer almaktadır. Bir dersin planlanmasında, bu ders için yazılmış bir kitaptaki konuların olduğu gibi hesaba katılması yerine, öğrencilerin, konu alanının ve mesleğin gerektirdiği temel niteliklerin belirlenerek, dersin amacı ya da öğrenme çıktısı olarak saptanması gerekir. Ders için yazılmış kitaplardan çok, saptanan bu amaçların uygun içeriğinin, öğrenme-öğretme etkinlikleri ve değerlendirme etkinliklerinin belirlenmesinde temele alınması gerekir. Bu nedenle, 14 haftalık bir yarıyıldan oluşan ve haftada üç saat okutulan bir derste, bu kitapta yer alan tüm konuların ayrıntılı olarak yer alması mümkün olmayabilir. Dersin öğrenim izlencesinde (syllabus) belirlenen amaçlar doğrultusunda, hangi konuların daha ayrıntılı, hangilerinin daha az yer alacağı belirlenebilir. Kitaptaki bazı üniteler öğretmen eğitimi programlarında yer alan diğer bazı derslerin içeriğiyle de örtüşebilmektedir. Bu nedenle öğretim elemanları kendi bölümlerindeki eğitim programını genel olarak inceleyerek, başka derslerin kapsamında kazandırılan amaçları ve işlenen konuları da göz önünde bulundurup bir planlamaya gidebilirler.

Kitabın bölümlerinin içeriği oluşturulurken, bu alandaki alanyazında günümüze kadar biriken bilgi birikiminin yansıtılmasına özen gösterilmiştir. Örneğin, amaçların seçimi ve ifade edilmesiyle ilgili ikinci bölümde, hem amaç kategorilerinin belir-

lenmesinde hem de amaçların ifade edilmesinde çok farklı yöntemler sunulmuştur. Öğretmenler uygulamada bu yöntemlerin hepsini aynı anda elbette kullanamayacaklardır. Ancak, amaçların yazımında ya da uygun kategorilerin seçiminde kitapta farklı seçeneklerin sunulmuş olması, hem bu konuyu öğreten hem de öğrenen açısından bir zenginlik oluşturacaktır. Öğretim elemanı amaç yazım yöntemlerinden kendince daha uygun olanı seçerek, onun üzerinde daha ayrıntılı durabilir. Diğer bir öğretim elemanı ya da öğretmen ise bir başka yöntemi kendine daha uygun bulabilir. Yine kitabın beşinci ve altıncı bölümlerinde yer alan yöntem, teknik ve çağdaş yaklaşımlar içinden de, dersin verildiği bölümün gereksinimleri göz önüne alınarak, tüm yöntem ve teknikler yerine seçilen bazı yöntem ve tekniklere ağırlık verilebilir.

Kitapta her bölümün başında ve konu sonlarında “düşünme zamanı” adı altında, konuların tartışılarak öğrenilmesi ve günlük yaşama transfer edilebilmesi amacıyla tartışma soruları konulmuştur. Bu soruların sınıfta tartışılması elbette biraz zaman alabilir. Ancak konuların sorgulanarak, günlük yaşamla ilişkilendirilerek öğrenilmesinin hem öğrenmenin anlamlılığı ve kalıcılığı hem de genelde sorgulama anlayışının kazanılması açısından önemli olduğuna inanılmaktadır. Kaldı ki, kitapta yer alan soruların bir kısmının sınıf dışında da ödevlendirilerek tartışılması sağlanabilir. Bu konuda belirtmek istediğim diğer bir nokta da; bu soruların olduğu gibi kullanılabilceği gibi, öğretim elemanının konuyla ilgili farklı soruları da gündeme getirip tartışma sağlayabileceğidir.

Öğretim elemanı arkadaşlarımla paylaşmak istediğim diğer bir konu ise, öğretimde kitapların kullanımı ile ilgilidir. Eğitim bilimleri alanındaki ilgili alanyazın incelendiğinde, eğitimciler arasında birçok konuda görüş birliği bulunmasına karşın, bazı konularda farklı fikirlerin oluştuğu da görülebilmektedir. Kitapta yer alan bilgiler incelenen kaynaklardaki bilgi ve görüşlerle sınırlıdır. Ancak yukarıda kısaca belirttiğim gibi, farklı anlayış ve fikirlerin yansıtılmasına da özen gösterilmiştir. Derste bir tek kitabın izlenmesi kolaylık sağlamakla birlikte, yüksek öğretim düzeyindeki bir derste öğrencilerin aynı konuda yazılmış farklı kaynakları da incelemelerinin sayısız yararları olacağı açıktır. Böylelikle öğrenciler hem aynı konudaki farklı anlayışları görecekle, hem de farklı anlatım ve örnekleri inceleyerek daha kalıcı ve anlamlı bir öğrenme gerçekleştireceklerdir.

Son olarak, kitabın öğretimde kullanımında, ilgili strateji, yöntem ve tekniklerin mümkün olduğunca uygulamalı gösterilmesi gerekliliğini vurgulamak istiyorum. Eğitim bilimleri ile ilgili derslerde öğrencilerin çoğunluğu derslerin uygulamalı olarak işlenmediğinden yakınmaktadırlar. Yıllar önce bir eğitim yüksek okulunda izlediğim “öğretim ilke ve yöntemleri” dersinde, öğretim elemanı kürsüde oturmuş önündeki defterden öğrencilere drama yöntemiyle ilgili notlarını yazdırıyordu. Öğrencilerin derste tek aktifliği ise, ara sıra öğretim elemanına yavaş okumasını rica etmeleri idi. Her bir yöntemin kendi doğasına ve kurallarına göre örneklendirilerek sunulması hem öğrenmenin kalıcılığı ve anlamlılığını artıracak hem de öğrencilerin bu derslere karşı dikkat ve güdülenmesini yükseltecektir.

Öğrencilere

Ders kitapları içerdiği konular ve yazım stillerine göre elbette farklılaşmakla birlikte, öykü, roman, şiir vb. edebi kitaplara göre daha sıkıcıdır. Ancak mesleki bilgi ve becerilerin kazanılması için de bir zorunlulukturlar. Her dönem her dersle ilgili en az bir ders kitabı okuma gerekliliği, bu konuda bazı becerilere sahip olunmasını zorunlu kılmaktadır. Öğrenme amacıyla kitap okuma, diğer amaçlarla yapılan okumalara göre daha fazla dikkat ve beceri gerektirmektedir.

Etkili okuma yöntemleriyle ilgili birçok kaynak kitap bulunmaktadır. Sevgili öğrenciler; eğer daha önceki eğitiminiz sürecinde etkili okuma becerileriyle ilgili herhangi bir eğitim almadıysanız; kütüphaneden kolaylıkla bulabileceğiniz bir kitaptan bu becerileri öğrenmeye çalışmanız yararlı olacaktır. Aşağıda bu kitabı okuma sürecinde size kılavuzluk edebilecek bazı ipuçlarını paylaşmak istiyorum.

Öncelikle ders kitaplarını roman okur gibi baştan sona birden okumak mümkün değildir. Genellikle derste bir haftada bir bölüm incelenir. Bu nedenle de ders kitaplarını bölüm bölüm okumak daha yararlıdır. Ancak, derse girmeden önce o haftanın konusuyla ilgili bölümü okumakta ve gerekli olduğunda derste sormak üzere sorular belirlemekte yarar vardır. Bir konuda derse girmeden önce sahip olduğunuz ön bilgiler derste konuyu anlamanızı kolaylaştıracaktır. Hatta bir bölümü bir defa da dersten sonra okumak, konuyu anlamanıza ve pekiştirmenize önemli katkılar sağlayacaktır. Böylelikle birçok öğrencinin yaptığı gibi, okuma ve çalışmalarını sınav öncesine bırakmayarak, bu zamanı daha etkili kullanmanız mümkün olacaktır.

Kitabın ilgili bölümünü okumaya başlamadan önce, o bölümle ilgili kazanımları ve bölümün içindekiler kısmını incelemeniz yararlı olacaktır. Hatta hızlı bir şekilde bölümün tüm sayfalarını inceleyerek, varsa tablo veya şekillere bakıp, bölümün içerdiği konular hakkında genel bir bilgiye sahip olunuz. Daha önce bu konuda bildiklerinizi de hesaba katarak her bölümün başında yer alan “düşünme zamanı” sorularını yanıtlamaya çalışınız. Sonra, bölümdeki her bir alt başlığı soru olarak kendinize sorunuz ve gerekirse bu soruları bir yere yazınız.

Bölümü okumaya, bu soruları zihninizin arka planında tutarak başlayınız. Her bir soruyla ilgili kısmı, soruyu yanıtlamak için okuyunuz. Okuma sırasında gerekirse sayfanın boşluklarına notlar alınız ve gerekli yerlerin altına çiziniz. İsteyenler ayrı bir kâğıt ya da deftere de notlar alabilir. Bu sırada anlaşılmayan ve derste soru olarak sorulabilecek soruları da belirleyebilirsiniz. Okumayı pasif bir eylemden çok yazarla tartışıyormuşçasına etkin bir süreç olarak görünüz. Yazar için belirlediğiniz sorularınız olursa, elbette bölüm yazarlarına ya da bana doğrudan yazabilirsiniz.

Bölümü okumayı tamamladıktan sonra, daha önce belirlediğiniz soruları ne kadar yanıtlayabildiğinizi deneyin. Eğer hatırlamadığınız ya da eksik olduğunu düşündüğünüz yerler varsa son olarak tekrar gözden geçiriniz. Böylelikle daha anlamlı ve kalıcı bir öğrenme gerçekleşmiş olacaktır. Eğer bir konuda daha ayrıntılı bilgiye gereksinim duyarsanız, konuyla ilgili diğer kaynakları da elbette inceleyebilirsiniz.

Sevgili öğrenciler. Son olarak sizinle paylaşmak istediğim bir konu daha var. Kitabı sadece dersin sınavını geçmek için okumayınız. Hizmet öncesi öğretmen eğitiminiz süresince çeşitli dersler ve kitaplarla karşılaşıyorsunuz. Tüm bu dersler sizin iyi bir öğretmen olmanız için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmanız içindir. Kitapları bu nedenle, dersi geçmekten çok, iyi bir öğretmen olabilmek için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanma amacını dikkate alarak okuyunuz. Elbette kitaplar tek başına sizi iyi bir öğretmen yapmayacaktır. Bu nedenle okulun eğitim programının size sunduğu tüm hizmetleri en iyi şekilde değerlendirmeye çalışınız. Mezun olmuş birçok öğrencimin, “*keşke okul yıllarımı daha iyi değerlendireydim*”, türü yakınmalarına benzer durumlarla karşılaşmamak için zamanı iyi değerlendiriniz.

Değerli öğretim elemanı ve sevgili öğrenciler, tüm yazar arkadaşlarım adına, öğretmeyi öğrenme sürecinde kitabın sizlere yardımcı olmasını diliyorum. Kitap hakkındaki hem içerik hem de etkin kullanım ile ilgili eleştirilerinizi doğrudan yayınevi ya da bana iletmeniz, kitabın gelişimine ve zenginleşmesine katkı sağlayacaktır.

En içten saygılarımla.

Ahmet DOĞANAY

Adana-Eylül 2015

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Ahmet DOĞANAY

- 1. Bölüm: Eğitim Programı: Tasarımı ve Geliştirilmesi**
*Prof. Dr. İsa Korkmaz - Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi*
- 2. Bölüm: Öğretim Amaçlarının Belirlenmesi, İfade Edilmesi ve Uygun İçeriğin Seçimi**
*Prof. Dr. Ahmet Doğanay - Prof. Dr. Mediha Sarı
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
- 3. Bölüm: İçeriğin Öğretim İçin Düzenlenmesi**
Dr. Öğr. Üyesi Mahinur Karataş Çoşkun - Emekli Öğretim Üyesi
- 4. Bölüm: Öğretme-Öğrenme Strateji ve Modelleri**
Prof. Dr. Şükran Tok - İzmir Demokrasi Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- 5. Bölüm: Etkili Öğretim İçin Yöntem ve Teknikler**
Prof. Dr. Türkan N. Tok - İzmir Demokrasi Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- 6. Bölüm: Öğretimde Çağdaş Yaklaşımlar**
*Prof. Dr. Ahmet Doğanay - Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Prof. Dr. Şükran Tok - İzmir Demokrasi Üniversitesi Eğitim Fakültesi*
- 7. Bölüm: Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Öğretimi**
Prof. Dr. Ahmet Doğanay - Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- 8. Bölüm: Öğretim Araçları ve Materyal Tasarımı**
Dr. Öğr. Üyesi Naim Ünver - Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- 9. Bölüm: Öğretimin Planlanması ve Uygulanması**
*Prof. Dr. Gürcü Erdamar Koç - Gazi Üniversitesi
Gazi Eğitim Fakültesi*

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	iii
Öğretim Elemanı ve Öğrenciler için Kullanım Kılavuzu	vi
Bölümler ve Yazarları	x
Tablolar Listesi	xviii
Şekiller Listesi.....	xx

1. BÖLÜM

EĞİTİM PROGRAMI: TASARIMI VE GELİŞTİRİLMESİ

İsa Korkmaz

Eğitim Programı Kavramının Tanımı ve Tarihi Gelişimi.....	3
Eğitimde Program Geliştirme.....	5
Eğitim Programının Temel Öğeleri	7
Program Geliştirmenin Planlanmasındaki Temeller.....	12
Eğitimde Program Geliştirme Yaklaşımları	17
Program Tasarımı	23
Eğitimde Program Geliştirme Sürecinin Sorumlulukları	30
Özet	33
Değerlendirme Soruları	34
Yararlanılan Kaynaklar	38

2. BÖLÜM

ÖĞRETİM AMAÇLARININ BELİRLENMESİ, İFADE EDİLMESİ VE UYGUN İÇERİĞİN SEÇİMİ

Ahmet Doğanay-Mediha Sarı

Eğitimin Amaçlarından Öğretimin Amaçlarına:	
Amaç Kavramı ve Kavram Kargaşası.....	43
Eğitim Amaçlarının Sınıflandırılması	49
Öğretim Amaçlarının İfade Edilmesi.....	57
Öğretim Amaçlarına Uygun İçeriğin Seçimi	77
Özet	81
Değerlendirme Soruları	82
Yararlanılan Kaynaklar	86

3. BÖLÜM

İÇERİĞİN ÖĞRETİM İÇİN DÜZENLENMESİ

Mahinur Karataş Coşkun

Giriş.....	90
Öğretimle İlgili Değişkenler	91
İçerik Düzenleme Stratejileri	92
Davranış-İçerik Kesişim Tablosu	93
Davranış Düzeyleri	94
İçerik Türleri	96
Davranış Düzeyleri – İçerik Türleri Sınıflamasına Göre Yazılmış Davranışsal Amaç Örnekleri.....	99
İçerik Türlerinin Öğretiminde Kullanılan İçerik Öğeleri.....	101
Özet	131
Değerlendirme Soruları	132
Yararlanılan Kaynaklar	137

4. BÖLÜM

ÖĞRETME-ÖĞRENME STRATEJİ VE MODELLERİ

Şükran Tok

Giriş.....	142
Etkili Öğrenme ve Öğretimin Genel İlkeleri	143
Etkili Öğrenmenin Genel İlkeleri	143
Öğretim Stratejileri	150
Öğrenme Stratejileri	158
Öğretim İçin Öğrencileri Gruplama Çeşitleri	162
Tam Öğrenme Modeli	164
Özet	167
Değerlendirme Soruları	168
Yararlanılan Kaynaklar	171

5. BÖLÜM

ETKİLİ ÖĞRETİM İÇİN YÖNTEM VE TEKNİKLER

Türkay N. Tok

Giriş.....	176
Öğretimde Strateji, Yöntem ve Teknik Kavramları	176
Öğretim Yöntemleri	177
Anlatım Yöntemi	178
Soru-Yanıt Yöntemi	179
Tartışma Yöntemi.....	180
Örnek Olay Yöntemi.....	184
Rol Oynama ve Drama Yöntemi	187
Rol Oynama Yöntemi.....	187
Problem Çözme Yöntemi	193
İşbirliğine Dayalı (Kubaşık) Öğrenme Yöntemi	194
Öğretim Teknikleri.....	199
Bireyselleştirilmiş Öğretim Tekniği.....	199
Programlı Öğretim	199
Mikro Öğretim	201
Beyin Fırtınası.....	202

Beyin Eseri/Ürünü (Brainwriting)	204
Listeleme	204
Altı Şapkalı Düşünme Tekniği	205
Gösteri Tekniği.....	208
Gösterip Yaptırma Tekniği	209
Benzetim Tekniği	211
Akvaryum Tekniği (Fishbowl).....	212
İstasyon Tekniği.....	212
Balık Kılıçığı Tekniği.....	213
Kartopu Tekniği	215
Görüş Geliştirme Tekniği.....	216
Konuşma Halkası Tekniği.....	217
Philips 66	218
Kavram Haritası.....	220
Kavram Karikatürleri	221
Kavram Ağı.....	223
Şiir Yazma Tekniği	223
Kart Gösterme Tekniği	223
Hızlı Tur Tekniği	224
Doğru mu Yanlış mı Tekniği	224
Gezi-Gözlem Tekniği.....	225
Deney.....	226
Eğitsel Oyunlar	227
Arkası Yarın	228
Elma Dersem Git, Armut Dersem Kal Tekniği	228
Tombala Tekniği.....	229
Eylem Araştırmaları.....	229
Görüşme Tekniği.....	230
Akran Öğretimi.....	231
Workshop (Çalıştay).....	234
Kim Olduğunu Bul.....	235
Bunu Kim Yapar?	235
Sandviç Tekniği.....	236
Flaş Tekniği.....	237
Dedikodu Tekniği	237
Tereyağı-Ekmek.....	238

Top Taşıma	238
Çember Tekniği	239
Köşelenme	239
Sokratik Tartışma	239
Soru Ağı	240
Pazaryeri Tekniği	240
Mahkeme Yöntemi	241
Bilgi Kesekâğıdı Tekniği	243
Tartışma Yöntemini Kullanan Teknikler	243
Özet	247
Değerlendirme Soruları	248
Yararlanılan Kaynaklar	252

6. BÖLÜM

ÖĞRETİMDE ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR

Ahmet Doğanay-Şükran Tok

Oluşturmacı (Yapıcı) Öğretim Uygulamaları	262
Çoklu Zekâ Uygulamaları	271
Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ)	276
Proje Tabanlı Öğretim (PTÖ)	280
Özel Gereksinimli Çocuklar ve Kaynaştırma Eğitimi	291
Öğrenme Stilleri	294
Beyin Uyumlu Öğrenme	304
Özet	317
Değerlendirme Soruları	319
Yararlanılan Kaynaklar	322